

Els somnis són escuma

—Els somnis són escuma —va dir el vell baró, estirant la mà cap al cordó de la campaneta per cridar el vell Kaspar i demanar-li que l'acompanyés al dormitori, puix que s'havia fet tard; un fred vent de tardor recorria el mal arrecerat saló d'estiu i la Maria, embolcallada amb el seu xal i els ulls mig aclucats, semblava incapaç de resistir-se a la somnolència—. I tanmateix —prosseguí, mentre enretirava la mà i s'inclinava endavant en la butaca, repenjant-se amb els braços sobre els genolls—, i tanmateix, recordo més d'un somni curiós de la meva joventut.

—Ai, pare —va intervenir l'Ottmar—, i quin somni no és curiós? Però tan sols aquells que anuncien algun fenomen estrany..., en paraules de Schiller:¹ els esperits que precedeixen els grans destins que, per dir-ho així, ens empenyen amb força a l'obscur i misteriós reialme al qual amb penes

1. Johann Christoph Friedrich von Schiller (Marbach, 1759-Weimar, 1805). Poeta, dramaturg, filòsof i historiador alemany. Se'l considera el dramaturg més important de la història de la literatura alemanya.

i treballs s'obre la nostra tímida mirada..., tan sols aquests ens captiven amb un poder la influència del qual no podem negar.

—Els somnis són escuma —repetí el baró amb veu apagada.

—I fins i tot en aquest vell proverbi dels materialistes, que consideren completament normal allò més meravellós i sovint tenen per banal i increïble allò més natural —replicà l'Ottmar—, s'hi troba una encertada al·legoria.

—També en aquest refrany vell i suat hi vols trobar res d'enginyós? —preguntà la Maria amb un badall.

L'Ottmar li respongué rient amb les paraules de Pròsper:²

—Descorre les cortines dels teus ulls i fes el favor d'escoltar-me! De debò, benvolguda Maria, si no estiguessis tan ensopida, tu mateixa hauries endevinat que, atès que parlem d'un fenomen de la vida humana d'allò més extraordinari, és a dir, dels somnis, quan els associem amb *escuma*, no puc sinó pensar en la cosa més noble que existeix, i això, no cal dir-ho, és l'escuma del xampany, efervescent, espurnejant i bombollejant, del qual tu tampoc no rebutges uns quants glops, tot i que menyspreïs, donzella ingrata i melindrosa, qualsevol altre suc del raïm. Fixa't en les mil bombolletes que puguen com perles per la copa i, un cop són dalt, bullen escumoses. Són els esperits que, impacients, es desfan dels lligams terrenals. Així mateix,

2. Pròsper és el mag protagonista de *La tempesta*, de William Shakespeare (1564-1616).

l'esperit terrenal superior, que viu i teixeix en l'escuma, batent d'ales amb nova frescor i lliure de la pressió material, entra en el reialme celestial que ens ha estat promès a tots nosaltres, per reunir-se joiós amb els esperits superiors que li estan emparentats, i reconeix i accepta com a fets d'allò més coneguts i familiars tots els meravellosos fenòmens en llur sentit més profund. Per això també el somni pot ser engendrat per l'escuma on bombollegen alegres i lliures els nostres esperits vitals quan el son s'empara de la nostra vida extensiva i comencem una vida superior intensiva en la qual no sols intuïm tots els fenòmens del món espiritual, que ens és tan llunyà, sinó que també els reconeixem realment, una vida en la qual planem per damunt de l'espai i del temps.

—Em fa l'efecte d'estar sentint el teu amic Alban —el va interrompre el vell baró, com desprenent-se violentament d'un record dins el qual s'havia sumit—. Em coneixeu com a contumaç adversari vostre, i dic que és bonic això que acabes de dir, i pot ser que algunes ànimes sensibles o carrin-clones s'hi recreïn, però és fals perquè és subjectiu. Si hem de jutjar per l'entusiasme que et causa aquesta unió amb el món dels esperits i vés a saber què més, hauríem de creure que el son transporta l'home a l'estat de la més completa felicitat, però tots els somnis que he qualificat de curiosos perquè l'atzar els va donar una certa influència en la meua vida (anomeno *atzar* una coincidència de fets aliens entre ells que s'uneixen en un fenomen total), tots aquests somnis, dic, eren desagradables, angoixosos, fins al punt que sovint fins i tot vaig emmalaltir per culpa seva, per bé que em vaig abstenir completament de pensar-hi, perquè aleshores en-

cara no estava de moda anar a la percaça de tot allò que la natura ha mantingut sàviament allunyat de nosaltres.

—Ja sabeu, pare —replicà l'Ottmar— què en penso jo, juntament amb el amic Alban, d'això que vós anomeneu *atzar*, *coincidència de circumstàncies*, etcètera. I quant a la moda de reflexionar, dic que el meu bon pare recordi que aquesta moda, fonamentada en la naturalesa de l'home, és antiquíssima. En *Els deixebles de Sais* de Novalis...³

—Alto! —se sobresaltà el baró—. No ens embranquem en una conversa que avui tinc tants motius per evitar que no estic d'humor per començar-la amb el teu arrauxat entusiasme pels prodigis. No puc negar que precisament avui, nou de setembre, m'assalta un record dels meus anys de joventut del qual no em puc deseixir, i si us expliqués l'aventura en qüestió, l'Ottmar hi trobaria la prova que un somni, o un estat somnolent, vinculat d'una manera particular a la realitat, va tenir en mi una influència d'allò més adversa.

—Potser, pare —va dir l'Ottmar—, podríeu fer-nos una esplèndida conferència, a mi i al meu Alban, sobre les diverses experiències que confirmen la teoria, suara plantejada, de la influència magnètica, nascuda de l'anàlisi del son i dels somnis.

—El sol mot *magnètic* em fa tremolar —féu el baró, enutjat—, però ja se sap, tants caps, tants barrets, i tant de bo la natura toleri que amb mans maldestres li estireu el vel i no castigui la vostra curiositat amb la vostra perdició.

3. Novalis (Friedrich von Hardenberg, 1772-1801). Poeta alemany l'obra del qual s'emmarca dins del primer romanticisme. En la seva novel·la inacabada *Els deixebles de Sais*, l'autor presentava una visió al·legòrica de la natura.

—Pare, no discutim de coses que neixen de conviccions molt íntimes —respongué l'Ottmar—. Però aquest record de la vostra joventut, per ventura no es pot expressar en paraules?

El baró s'enfonsà a la butaca i, dirigint el seu expressiu esguard enlaire, com solia fer quan se sentia estimulat en el seu ésser més íntim, començà:

—Sabeu que he rebut una formació militar a l'acadèmia de cavalleria de B. Entre els professors que hi eren destinats n'hi havia un que mai no oblidaré; ni tan sols ara puc pensar-hi sense una esgarrifança de l'ànima, sense esfereïment. Sovint tinc la impressió que entra per la porta com un fantasma. La seva estatura colossal cridava més l'atenció a causa del seu cos magre, que semblava fet només de músculs i nervis. De jove devia ser un hom atractiu, car fins i tot aleshores els seus ullassos negres llançaven un esguard ardent gairebé impossible de sostenir. Entrat ja a la cinquantena, tenia la força i l'agilitat d'un vailet, tots els seus moviments eren ràpids i decidits. En esgrima superava el més destre i premia amb les cames el cavall més salvatge amb tanta força, que el pobre animal gemegava sota el seu pes. Havia estat comandant al servei de Dinamarca i, segons que deien, en va haver de fugir perquè havia mort d'una estocada el seu general en un duel. Alguns afirmaven que no havia estat en un duel, sinó que, arran d'un mot ofensiu del general i abans que aquest es pogués defensar, li havia clavat un punyal. En definitiva, va fugir de Dinamarca i amb el grau de comandant va ser contractat a l'acadèmia de cavalleria per impartir la matèria de fortificacions al curs superior.

Irascible en grau extrem, un mot, una mirada, podia enfurismar-lo; castigava els seus alumnes amb una crueltat refinada i, tanmateix, tothom, incomprendiblement, n'estava molt, d'ell. Una vegada, per exemple, el tracte que va donar a un alumne, en contra de totes les regles i ordenances, cridà l'atenció dels seus superiors i es va disposar una investigació, però aquest mateix alumne es va inculpar a ell mateix i va defensar el comandant amb tant de fervor, que van haver d'eximir-lo de tota culpa. Hi havia dies que no semblava el mateix. El to de la seva veu de baix, habitualment dur i fatxenda, adoptava aleshores una sonoritat indescriptible i hom no podia desenganxar-se del seu esguard. Bon jan i tou, feia els ulls grossos davant de qualsevol petita atzagaiada i, quan donava la mà a un o altre per alguna cosa que havia fet especialment bé, semblava com si, mitjançant una força màgica irresistible, el convertís en esclau seu, car hauria pogut ordenar-li la mort immediata i més dolorosa i la seva ordre hauria estat complida. Aquells dies, però, solien anar seguits d'una tempesta tremenda, de la qual tothom havia d'amagar-se o fugir. Aleshores, de bon matí, es posava el seu uniforme vermell danès i recorria incansable, a grans gambades i durant tot el dia, tant se valia que fos hivern o estiu, el gran jardí annex al palau de l'acadèmia. Se'l sentia parlar danès amb una veu terrible i amb gestos vehements es treia la daga; semblava que se les tingués amb adversaris temibles, rebia i parava cops; finalment l'adversari queia abatut per un cop ben calculat i ell semblava esclafar-ne amb els peus el cadàver, entre horribles malediccions i impropis. Després, amb una velocitat

increïble, fugia a través de les alberedes, s'enfilava a l'arbre més alt i esclafia un riure tan maliciós, que a nosaltres, que podíem sentir-lo des de les habitacions, se'ns glaçava la sang a les venes. Aquests rampells solien durar vint-i-quatre hores, i vam observar que a cada equinocci li sobrevenia un d'aquests paroxismes. L'endemà no semblava pas que tingués la més petita idea de res d'allò que havia fet, tan sols es mostrava més caparrut, colèric i dur que de costum, fins que recuperava aquell humor bonhomiós. No sé pas d'on sortien els rumors aventurats i extravagants sobre ell que circulaven entre els criats de l'acadèmia i àdhuc a la ciutat, entre la gent normal i corrent. Es deia d'ell que podia conjurar el foc i guarir malalties imposant les mans o amb un simple cop d'ull, i recordo que en una ocasió va fer fugir-ne uns que volien que els guarís d'aquesta manera. Un vell invàlid, destinat al meu servei, em va explicar sense embuts que era de tots ben sabut que amb el senyor comandant passaven coses no del tot naturals i que, una vegada, feia molts anys, durant una tempesta a alta mar, se li havia aparegut el Maligne i li havia promès que si se li lliurava, el salvaria de la mort i el proveiria de forces sobrenaturals per fer tota mena de prodigis, cosa que ell va acceptar. Ara havia de lliurar dures batalles amb el Maligne, que es veia rondar pel jardí sia com un gos negre, sia com un altre animal horrible, però tard o d'hora el comandant hauria de sucumbir d'una manera espantosa. Per absurds i banals que em semblessin aquests relats, no podia evitar una certa esgarripança dintre meu i, malgrat que corresponia amb devoció i lleialtat a l'afecte especial amb què el comandant em distingia

davant de tots els altres, tanmateix en els meus sentiments envers aquest home singular s'hi barrejava quelcom d'incomprensible que em perseguia constantment i que ni jo mateix no em sabia explicar. Era com si un ésser superior m'obligués a romandre fidel a aquest home, com si el moment en què desaparegués l'afecte que li tenia hagués de ser també el moment de la meva fi. Si el tracte amb ell m'omplia d'un cert benestar, hi havia també una certa por, el sentiment d'una pressió irresistible, que em creava una tensió antinatural que fins i tot em feia estremir-me. Si passava força temps amb ell, si em tractava amb especial amistat i si, com solia fer, m'explicava tota mena de coses extravagants, clavant-me els ulls i retenint-me la mà en la seva, aquesta estranya sensació podia portar-me a un estat d'esgotament total. Em sentia malalt i cansat fins al punt de caure rodó. Passo per alt totes les estranyes escenes que vaig viure amb el meu amic i superior, quan fins i tot participava en els meus jocs infantils i m'ajudava amb gran aplicació a construir la inexpugnable fortalesa que jo estava bastint al jardí d'acord amb les més estrictes regles de l'art de la fortificació... Aniré al gra... Va ser, ho recordo amb tota exactitud, la nit del nou de setembre del 17..., que vaig somiar amb total claredat, com si s'esdevingués realment, que el comandant obria sense fer soroll la porta de la meva habitació, s'acostava a poc a poc al meu llit i, fitant-me de manera terrible amb aquells seus ulls negres buits, em posava la mà al front, damunt dels ulls, i malgrat això jo el podia veure dret davant meu... Vaig gemegar d'angúnia i de por... I aleshores va dir amb veu somorta: «Criatura miserable, reconeix

el teu amo i senyor! Per què et doblegues i retorces en la teva esclavitud, de la qual maldes per deslliurar-te?... Jo sóc el teu déu, que penetra el teu interior i veu amb tota claredat tot allò que mai hi has amagat o pretens amagar-hi. Però perquè no gosis, cuc, dubtar del meu poder sobre tu, entraré a l'obrador més secret dels teus pensaments d'una manera que àdhuc a tu se't farà visible.» De sobte vaig veure a la seva mà un instrument esmolat i incandescent amb el qual va perforar el meu cervell. El crit esparverador que vaig proferir em va despertar tot amarat d'una suor freda... Estava a punt de desmaiar-me. Finalment em vaig refer, però una atmosfera sufocant i xafogosa omplia la cambra; em semblava sentir la veu del comandant, cridant-me pel nom de fonts repetides vegades, des de molt lluny. Ho vaig considerar un efecte d'aquell somni espantós; vaig llevar-me d'un salt i vaig obrir les finestres per deixar entrar aire fresc a la cambra carregada. Però, quin espant quan, enmig de la nit de lluna plena, vaig veure el comandant amb el seu uniforme de gala, tal com se m'havia aparegut en somnis, que travessava l'albera principal en direcció a la porta enreixada que duia a camp obert! La va obrir d'una estrebada, la va travessar i la va tancar de cop darrere seu amb tanta força, que les frontisses i el pany van cruixir i van grinyolar amb un estrèpit que retronjà fins molt lluny en el silenci de la nit. «Què cerca el comandant als camps en plena nit?», vaig pensar, i em va envair una indescriptible sensació de por i desassossec. Com empès per una força irresistible, vaig córrer a vestir-me, vaig despertar el bon inspector, un pietós vellet de setanta anys, l'únic a qui el comandant temia i

respectava àdhuc en els seus pitjors atacs de paroxisme, i li vaig explicar tant el meu somni com l'escena posterior. El vell em va escoltar amb gran atenció i va dir: «Jo també he sentit la reixa que es tancava amb un fort cop, però ho he atribuït a un engany dels sentits»... De totes passades, era molt possible que al comandant li passés alguna cosa, potser doncs caldria inspeccionar la seva cambra. La campaneta va despertar professors i alumnes, i amb llums, com en una processó solemne, vam recórrer el llarg passadís fins a l'estança del comandant. La porta era tancada i infructuosos intents d'obrir-la ens van convèncer que el forrellat era passat per dins. La porta principal per la qual hagué de passar el comandant per sortir al jardí també era tancada amb pany i clau, com la nit anterior. Quan tots els nostres crits van romandre sense resposta, vam forçar la porta i..., el comandant jeia mort a terra, amb l'esguard horriblement fix i tot d'escuma sangonosa als llavis, vestit amb l'uniforme vermell de gala danès i empunyant fortament la daga amb mà crispada! Tots els intents de tornar-lo a la vida van ser estèrils.

El baró callà. L'Ottmar estava a punt de dir alguna cosa, però se'n va retenir i, amb la mà al front, semblava que de primer volia posar ordre i concert a les observacions que tenia intenció de fer sobre el relat. La Maria va trencar el silenci tot exclamant.

—Ai, pare, quin fet més espantós! Veig el terrible comandant dret davant meu, mirant-me fixament. Aquesta nit no podré dormir.

El pintor Franz Bickert, fidel amic de la casa des de feia quinze anys, no havia pres part fins aleshores en la conversa,

com solia fer de vegades, ans s'havia limitat a caminar amunt i avall, amb els braços entrellaçats a l'esquena, fent tota mena de ganyotes grotesques i àdhuc assajant de tant en tant un salt còmic. Aleshores esclatà:

—La baronessa té raó. A què treuen cap aquests relats horripilants, aquestes històries extravagants, just abans d'anar a dormir? Si més no, això va en contra de la meva teoria del son i dels somnis, que es basa en la insignificança d'uns quants milions d'experiències. Si el baró ha tingut malsons, és simplement perquè no la coneixia i per tant no podia actuar en conseqüència. Quan l'Ottmar parla d'influències magnètiques, de l'efecte dels planetes i jo què sé de quantes coses més, pot ser que tingui raó, però la meva teoria forja la cuirassa que cap raig de lluna no pot travessar.

—Vaja, doncs friso realment per conèixer la teva brillant teoria —va dir l'Ottmar.

—Que parli en Franz —va intervenir el baró—. Aviat ens convencerà a tots de tot allò que vulgui i com vulgui.

El pintor es va asseure davant per davant de la Maria i, prenent una polsada de rapè amb còmica afectació i un somriure melós ple de sorna, començà:

—Honorable auditori! Els somnis són escuma, heus ací un vell i bast refrany autènticament alemany, però l'Ottmar l'ha refinat i subtilitzat tant que, mentre parlava, jo sentia com em pujaven al cap a balquena les bombolles eixides de la terra per maridar-se amb el suprem principi de l'esperit. Però, d'altra banda, ¿no és el nostre esperit el que prepara el ferment del qual sorgeixen aquestes parts més subtils

que no són sinó el producte d'aquest mateix i únic principi? El nostre esperit, ¿troba tan sols en si mateix tots els elements, tots els accessoris, a partir dels quals, seguint la metàfora, prepara el ferment, o rep ajuda de fora?, em pregunto, i ràpidament responc: la natura sencera, amb tots els seus fenòmens, no sols l'assisteix, sinó que a més li ofereix, en l'espai i el temps, l'obrador en què, creient-se un artesà lliure, crea i treballa com un obrer únicament per als fins d'ella. Amb tot el món exterior, amb tota la natura, mantenim una relació física i psíquica tan estreta que trencar-la, si fos possible, destruiria la nostra existència. Això que anomenem vida intensiva està condicionada per l'extensiva, n'és tan sols un reflex, però en ella les figures i les imatges, com captades en un mirall còncau, sovint s'hi mostren en relacions diferents i, per això, resulten fantàstiques i estranyes, malgrat que aquestes caricatures tinguin llurs originals en la vida. Goso afirmar que mai cap home no ha pensat ni somiat dintre seu una cosa els elements de la qual no poguessin trobar-se dins la natura; ningú no se'n pot sortir. Llevat d'impressions externes inevitables, que ens torben l'ànim i el sumeixen en un estat de tensió antinatural, com ara un terror sobtat, una gran aflicció, etcètera, crec que el nostre esperit, si es manté humilment dins els límits assignats, pot preparar còmodament, a partir dels fenòmens més agradables de la vida, el ferment del qual sortiran després les bombolles que, en paraules de l'Ottmar, formen l'escuma del son. Jo, per la meua part, amb el meu bon humor que, com suposo que em concedireu, és inalterable sobretot al capvespre, preparo expressament els

somnis de la nit fent-me passar pel cap tota mena de coses extravagants que després, a la nit, la fantasia em representa d'una manera d'allò més divertida i amb els colors més vius. Però allò que més m'agrada són les meves representacions teatrals.

—Què vols dir? —demanà el baró.

—En el somni —continuà en Bickert—, com ha observat un subtil escriptor, som els més esplèndids autors i actors dramàtics, per tal com concebem correctament qualsevol personatge aliè a nosaltres amb tots els seus trets individuals i el representem amb la més perfecta exactitud. És en això, doncs, que em baso, i de vegades penso en les múltiples aventures còmiques esdevingudes durant els meus viatges i en els molts personatges còmics amb els quals he conviscut, i després, de nit, la meua fantasia fa aparèixer aquestes persones amb tots els seus trets estrafolaris i totes les seves beneiteries i m'ofereix l'espectacle més divertit del món. És com si abans de la nit disposés només del canemàs, de l'esbós de l'obra, i després, durant el son, tot s'improvisés amb foc i vida a voluntat de l'autor. Porto en mi tot l'elenc de l'actor i empresari Sacchi, que representa els contes de Gozzi⁴ amb tots els matisos, trets de la vida mateixa, d'una manera tan expressiva, que el públic, que jo al meu torn represento, creu que està veient una cosa real. Com he dit, separo aquests somnis, provocats com qui diu voluntàriament, dels engendrats per un estat d'ànim especial, fruit

4. Carlo Gozzi (Venècia, 1720-1806). Escriptor italià. Promogué, juntament amb el seu germà Gasparo, l'Accademia Letteraria dei Granelleschi, de tendència conservadora.

d'un atzar exterior, o per una impressió física externa. Així, els somnis que de vegades ens torturen gairebé a tots, per exemple caure d'una torre, morir decapitat, etcètera, són provocats per algun dolor físic que l'esperit, més separat em el somni de la vida animal i treballant exclusivament per a ell mateix, interpreta a la seva manera i els atribueix la causa fantàstica que millor s'adapta a la seva sèrie de representacions. Em recordo d'haver somiat que em trobava amb un alegre grup de companys i que preniem ponx; un oficial fatxada no parava de mofar-se d'un estudiant, fins que aquest li va llançar un got a la cara; aleshores es va produir una baralla general i jo, que hi volia posar pau, en vaig sortir amb una greu ferida a la mà, de manera que el dolor abrusador em va despertar..., i fixeu-vos..., la mà em sagnava de debò, perquè me l'havia esquinçada amb una agulla grossa amagada al cobrellit.

—Quin somni més agradable que et vas preparar, Franz!
—exclamà el baró.

—Ai, ai —féu el pintor amb veu planyívola—. Qui pot lluitar contra el càstig que el destí ens imposa? La veritat és que també jo he tingut somnis terribles, angoixosos i esglaiadors, que em feien suar de por i em feien tornar boig.

—Explica'ns-els! —cridà l'Ottmar—. Encara que tirin per terra la teva teoria.

—Per l'amor de Déu —es va plànyer la Maria—, és que no em teniu gens de consideració?

—No! —proferí en Franz—. Prou de consideracions! També jo he somiat coses espantoses, com tothom. Que potser no vaig ser convidat a prendre el te amb la princesa

d'Amaldasongi? Que no duia el meu uniforme més sump-tuós, amb l'armilla brodada? Que no parlava l'italià més pur, *lingua toscana in bocca romana*?⁵ Que no em vaig enamorar d'aquesta esplèndida dona, com correspon a un artista? Que no li estava dient les coses més sublims, divines i poètiques, quan una mirada casual cap a terra em va fer observar amb esgarrifança que certament m'havia vestit amb tota cura com mana l'etiqueta, però que m'havia descuidat els pantalons?

Abans que ningú s'enutgés per semblant grolleria, en Bickert va continuar tot entusiasmat:

—Mare de Déu! Què més puc dir dels molts turments infernals dels meus somnis? ¿Que no vaig tornar als meus vint anys amb la intenció de ballar tots els balls amb la senyoreta? ¿Que no vaig esmerçar els meus últims estalvis a fer girar de l'inrevés la vella levita per donar-li un toc nou i a comprar-me un parell de mitges de seda blanca...? I quan, finalment, vaig arribar a la porta de la sala radiant de mil llums i de gent bellament abillada i vaig lliurar la meva targeta, ¿que no va obrir el diabòlic Cèrber⁶ la porta d'un petit forn dient amb una cortesia com per a escanyar-lo que tinguéis l'amabilitat de passar per allà, puix que era la manera d'entrar a la sala? Però tot això són bagatel·les comparades amb el somni esborronador que anit em va angoixar

5. *Lingua toscana in bocca romana*: «La llengua toscana en boca romana.» Dita popular italiana que al·ludeix al prestigi de l'accent romà, que embelleix l'italià, és a dir, la «lingua toscana».

6. *Cèrber*: porter de maneres brusques. Etimològicament, Cèrber era un animal mitològic, un gos de tres caps i cua de drac que guardava la porta dels inferns.

i torturar. Ai! Jo era un plec de paper, era just al mig fent de filigrana,⁷ i algú (en realitat era un poeta satànic molt conegut, però deixem-ho en algú), aquest algú tenia una ploma de gall dindi desmesuradament llarga, tallada amb mala intenció en dents bífides, i la feia servir per rascar-me el cos de dalt a baix, pobre de mi, mentre escrivia versos a batzegades. ¿I que potser un altre Satanàs anatomista no em va desllorigar com un titella per divertir-se i va fer amb mi tota mena d'experiments diabòlics? Per exemple, què semblaria si em sortís un peu de la nuca o el braç esquerre em fes parella amb la cama dreta?

El baró i l'Ottmar van interrompre el pintor amb una gran riallada; s'havia esvaït l'atmosfera de seriositat i el baró es posà a parlar:

—No deia jo que el vell Franz és el veritable *maître de plaisir*⁸ del nostre petit cercle familiar? Amb quin èmfasi ha encetat la discussió sobre el nostre tema! I, tanmateix, tan més esplèndid ha estat l'efecte de la facècia amb què ha sortit al final i que ha destruït la solemne seriositat com una potent explosió. De cop i volta hem tornat del món dels esperits a la vida real, alegre i animada.

—No us penseu pas que he fet broma i el pallasso per divertir-vos —replicà en Bickert—. I ara! Aquests somnis horribles m'han turmentat de debò i pot ser que jo mateix, inconscientment, els hagi preparat.

7. *filigrana*: senyal o marca transparent, únicament perceptible a la vista a contrallum, feta en el paper en el moment de la fabricació.

8. *maître de plaisir*: en francès, «entretenidor».

